

JUTRO

Neodvisen političen dnevnik.

: Posamezne številke po 4 vinarje. :

„JUTRO“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1/26. uri zjutraj, a ob ponedeljkih ob 9. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1.—, z dostavljanjem na dom K 1.20; s pošto celoletno K 18.—, polletno K 9.—, četrtletno K 4.50, mesečno K 1.50. Za inozemstvo celoletno K 28.—.

: Posamezne številke po 4 vinarje. :

Uredništvo in upravnistvo je v Miklošičevi ulici št. 8. Dopisi se pošiljajo uredništvu, naročnina pa upravnistvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopiši se ne vračajo. Za oglase se plača po določenem ceniku. Lastnik in glavni urednik Milan Plut. Odgovorni urednik Franjo Pirc. : Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Programi in zabave.

V Ljubljani je zelo mnogo društev z zelo mnogimi člani. Nekoč sem čital neko statistiko, po kateri je bilo dokazano, da imajo ljubljanska društva okoli 90.000 članov. Ako se pomisli, da je prebivalcev le nekaj čez 40.000, potem je vsak prebivalec slavnega ljubljanskega mesta član najmanj dveh društev. Med onimi društvi pa menda niso bile našteje vse neštene bratovščine s svojimi neštevilnimi člani, iz česar bi dobili gotovo še večje številke, kar bi dokazovalo, da imamo pri nas smisel za društveno življenje, za organizacijo in disciplino. In to je gotovo znamenje našega napredka, kulture, izobrazbe in „volje do resnega dela“.

Vrhunec vseh teh društev bi gotovo delala ljubljanska Čitalnica, ne le zaradi svoje častitljive starosti in zaradi velikega svojega pomena v naši preteklosti — saj je iz nje izšlo toliko sedaj samostojnih društev — ampak tudi zato, ker je Čitalnica zbirala v sebi vedno elito slov. inteligence in je še danes zbirališče t. zv. višje družbe.

Naravno bi bilo torej, da ima ta najvišja družba tudi najkrajše društvo, z najlepšo knjižnico in čitalnico, z najlepšimi programi in zabavami.

Kar se tiče knjižnice, mi ni znano, ali je, ali je ni. Čitalnica je dovolj čedna, prostori so lepi, red vzoren, časopisov dovolj; le med revijami bi bilo morda primerno, ko bi bilo več slovanskih revij, dočim bi se nepotrebne nemške opustile, zato naj bi bilo rajše par francoskih in esperantska. Na videz torej čitalnica ne izgleda slabo, prav dobro reprezentira — čitalničarje. Samo to jo kazi, da je prazna — in morda tudi v tem spominja na svoje društevneke. Vemo, da ima večina čitalničarjev, saj so to najboljši krogi, vse one časopise, knjige, revije etc. doma, zato jim ni treba hoditi v čitalnico. Da torej ne bo kake zamere, povemo kakor mislimo:

Ako je čitalnica prazna, je dvoje mogoče: ali imajo nje društveniki vse ono doma, kar jim nudi čitalnica in potem je čitalnica nepotrebna; ali pa društvenikom oni listi, knjige, revije niso potrebni in potem je čitalnica odveč. Izobrazba naših višjih krogov stoji danes gotovo visoko nad „Čitalnico“, zato se ne čudimo, če je prazna. Zdi se nam, kakor stara lepa vaza: imamo jo za dekoracijo kje v svoji sobi, ampak ne rabimo je: je stara in častitljiva, zato je prazna.

Ne more biti torej več prvi in glavni namen „Čitalnice“, kakor je bil nekdanj: da se je v nji zbirala boljše družba, da je čitala in se izobraževala. To je bilo včasih. Izobrazba, čitanje itd. je sploh dolgočasna stvar: glavno je zabava. Torej, kakor je v prejšnjih časih nudila čitalnica utile et dulce, ker je poleg časopisov in knjig nu-

dila tudi zabavo, ples itd., tako je stvar tudi sedaj, le, da vsled izobrazbe doma, izobrazba t. j. utile v čitalnici odpade in ostane samo še dulce t. j. zabava.

Nekoč sem imel čast biti na taki zabavi ljubljanske Čitalnice. Dovolite, da ponovim ta spomin, ki mi je zelo neprijeten. Vrnil sem se bil od nekod v domovino in neka ljubezniva družina me je povabila seboj na večer. „Kak program je danes, kaka zabava?“ — „Ne vemo, pravijo, da bo nekaj posebnega.“ Dvorana v „Nar. Domu“ je bila še dovolj polna. Sama boljše družba. Nisem mislil, da so društveniki Čitalnice tako vneti za svoje večere. Sedeli smo pri mizah in pili pivo in vino. Začel se je program, začela se je zabava. Zagra-dili so oder z neko desko in za njo so se skrili štirje mladi gospodje. Pokazala se je glava izza deske in zaslišal se je mačji glas. Isto so storili vsi štirje drug za drugim, zopet in zopet. Mi smo se smejali, zabavali smo se. Nato so prinesli pregrnjeno mizo, nanjo se je vsedel človek, oblečen v žabo, skakal je po žabje in tudi regljal je po žabje. Smejali smo se in smo se zabavali. Potem je nekdo oponašal še razne druge živalske glasove, kakor se to včasih sliši v varieté, ali na kakem večeru, ki ga priredi kak „Bauhredner“, dovolite izraz: „Trehuhogovornik“. Smejali smo se in smo se zabavali. Potem je prišlo še par dovtipov, med katerimi je bil edino eden posrečen, ker je bilo v njem vsaj malo umetnosti.

Tako se je zabavala ljubljanska družba anno domini 1904 ali 1905.

Jaz se nisem zabaval. Mislil sem si, kak lep program bi lahko napravila taka elita sama med seboj, kako bi se lahko res zabavala, ko bi bila česa zmožna. Kako bi lahko, recimo, mlade gospodične z gospodi zaigrali lepo enodejanko v slovenskem ali morda v kakem drugem slovanskem ev. v francoskem jeziku, malo opero bi lahko zapeli ob klavirju, k temu bi prišla, recimo šaljiva recitacija, deklamacija, morda kaka točka na klavirju, ki bi jo proizvajala gdč. xyova, morda kak solo- ali dvospev, ali karkoli. To bi morala biti zabava za to družbo, in ne program, ki bi ga komaj brez godrnjanja prenesel preprosti človek. Mislil sem takrat, da se z menoj vred mnogi drugi s programom ne strinjajo in da se omeji vsi zato, da bi prikrili svojo zadrego. Držali smo se, kakor bi hoteli reči: naj bo enkrat, za izpremembo. Zato sem takrat odpustil sebi in njim oni smeh in zabavo.

Toda zdelo se mi je značilno, da je kaj takega sploh mogoče, zdelo se mi je, da se ta družba ne zna zabavati.

Pred par dnevi je „Slov. Narod“ zelo klaverno poročal o občnem zboru Čitalnice. Gotovo je bil občni zbor tako klavren, kakor poročilo. Na plesu Čitalnice so nekoč plesali samo 3 pari. Trije pari v veliki razsvetljeni dvorani, polni palm in okrasja —

to je Čitalnica. Torej danes niti zabave ni več v Čitalnici! To se pravi, Čitalnica je živa slika naše višje družbe: je prazna, je brez koristi, brez zabave. Mi vemo, da so n. pr. mnogi udje Čitalnice delavni v drugih društvih, da torej ne čakajo na čitalnične prireditve in njene časopise.

O tem ne govorimo. Govorimo o duhu, ki je hotel živeti v Čitalnici in se je pokazal tako nezmožnega življenja, da je z njim vred Čitalnica umrla, kajti danes je Čitalnica društvo brez življenja.

Vprašanje je, ali bi se ne dalo zapoditi iz Čitalnice morečega frakarskega duha, vlti v društvo novo življenje ter mu dati pomen v našem mestnem življenju? Spominjamo se, da smo čitali pred kratkih v čeških listih, da je praška „Meštanska Beseda“, ki je bila nekdanj na Češkem to, kar so pri nas Čitalnice, izpremenila svoja pravila, ter odprla svoje prostore najširšim slojem. Tudi drugod po slovenskih mestih so se zastarele čitalnice postavile na demokratično stališče ter so dale svoje prostore in knjižnice na razpolago za izobrazbo ljudstva.

Isto je bilo treba že zdavnaj storiti tudi v Ljubljani. Komu je potrebna prazna čitalnica, ki ima res nekaj časopisov in revij? Čemu časopisi in revije, ki jih nihče ne čita? Kvečjemu kak akademik sedi včasih v čitalnici.

To je luksus. Ali bi ne bilo boljše dati knjižnico (če je sploh kakšna) in čitalnico javnost, da bi bila odprta vsem meščanskim vrstam? Ali bi ne bilo boljše jo opustiti, ev. jo izročiti kakemu prosvetnemu društvu? In kar se tiče zabav? Bilo bi popolnoma prav, ko bi t. zv. elita prirejala svoje večere in se primerno zabavala. Zoper to ne moremo imeti nič, ampak žalostno znamenje za to elito je, če nima smisla za društveno življenje. Mi znamo ceniti vrednost društvenega življenja in je prav, da se tudi v društvih življenje in delo deli. Ako je torej elita hotela imeti Čitalnico zase, naj bi bila napravila v nji res društvo, ki ima svoj pomen. Sedaj pa se je pokazalo, da ta elita društva ne potrebuje, da ga ne more primerno oživiti, ali pa da sploh te elite ni. Ali torej Čitalnica elito sploh ne more zabavati ali pa je elita zabave nezmožna.

Vsako društvo mora imeti svoj pomen, drugače je boljše, da ga ni. Le pogledjte, kako skušajo klerikalci iz vsakega najmanjšega društva napraviti kamen k svoji organizaciji. Vkljub vsej kulturni mizeriji, ki se plazi po takih društvih, hočejo jih vendar ohraniti in vlti vanje novega življenja. Mi pa, se mi zdi, da bolehamo na impotenci. In najbolj na nji boleha naša višja družba, ki svojega lastnega društva ne more oživiti tako, da bi se v njem zabavala.

To je znak dobe. Želeli bi bilo, da bi nove sile prinesle v staro Čitalnico novega življenja, dokler je še čas.

Iz slovenskih krajev.

Vrhnikar.

Dvojni kruh. Silno skrbni so v resnici naši klerikalci in morda nikjer tako, kakor na Vrhniki. Boje se za svoje s katoličanstvom pobarvane ateistne duše, še bolj pa seveda za svoja sveta, neomadeževana telesa tako, da se jim moramo prav zares že čuditi. Iznajdljivi so do skrajne mere, kjer se gre za to, škoditi onemu, ki ne mara nositi rimskega komata, in ko bi še ne bil izumljen brezžični brzojav — stavim, da bi ga izumili vrhniški „čisti“ katoličani, če že ne za drugo, pa zato, da bi lažje poročali svoje „resnične“ dopise raznim turškim listom. No, glejte, tolika je bila njih skrb za svoje življenje, da so se zbal „brezverskega“ brivca in so si naročili katoliškega. Seveda — pri katoliškem so vsaj brez skrbi, dočim bi jim „brezverski“ lahko porezal njih blagoslovljene glave. Sedaj pa je nastala v svetem taboru nova bojazen, nov strah! Večletni vrhniški pek, ki pa ni hotel plesati po klerikalnem taktu, se je včeraj preselil v Ljubljano, a na njegovo mesto je prišel še isti dan „homo novus“, ki pa tudi ne diši preveč po katoliškem mazilu... Torej po njem, so dejali naši možakarji, liberalnega kruha ne bomo več jedli! In glej ga spaka — sklenili so, da se bo dobival odslej na Vrhniki dvojen kruh. Klerikalci se ne marajo zastrupiti s kruhom, ki se ga drži liberalizem, zato bodo jedli pristno katoliškega. Toda naj se varujejo, kajti prišel bo čas, ko tudi naše ljudstvo ne bo maralo več za klerikalni kruh, ki ga morasiloma že stoletja sem zavzavati, prišel bo čas — in ta ni več daleč — ko se bo slovensko ljudstvo uprlo klerikalnemu kruhu in tedaj, gospodje, se bomo smejali mi!

Radovljica.

Posojilnica za pogorelce na Brdu. Tukajšnja posojilnica je na predlog g. predsednika dr. Janka Vilfana darovala za pogorelce na Brdu v občini Lancovo pri Radovljici znesek 1000 K, katere sta gg. Ivan Sartori in Franc Mrak že pretečeni ponedeljek razdelila med ponosrečene. Posamezni so dobili 100 do 200 kron na roko, da si stem vsaj v prvi sili in potrebi pomagajo. G. dr. Vilfanu kot predsedniku in vsem gg. odbornikom posojilnice v Radovljici pa izrekamo za velikodušni in obilni dar najprisrčnejšo zahvalo!

Mokronog.

Nepristranost liberalnega organa. Kakor kroži tajna vest, vladajo tudi pri nepristranskem liberalnem organu pristranosti in večkrat pozabi ta čut na svoje načelo: proti vsakomur in vsikdar z resnico na dan! Neki profesor ima v tem uredništvu izdatno besedo, obenem pa je svak mokronoškega župnika Bukovitz. Profesor in župnik pa sta se nekako tako dogovorila, da če pride na uredništvo kak dopis, ki bi

LISTEK.

ARTUR SEVER.

ŽENA.

Roman.

[37]

Henrik je odšel naravnost v svojo sobo, prižgal je svetilko in se hotel sleči, toda naenkrat so ga premagale grozne misli, kot še nikdar doslej... spomnil se je vseh današnjih dogodkov, priznava z Mary, sestanka z Eleonor, prenečenja pod Rožnikom... vse te slike in prizori so se vrstili pred njegovimi očmi...

Spomnil se je svoje žene; hotel je vprašati usmiljenko, zato je šel počasi proti spalnici, a začudil se je, ko je videl, da so vrata zaklenjena; potkal je, a nikdo se mu ni oglasil, to se mu je zdelo jako čudno; ako je že Mary zaspala, usmiljenka mora vendar bdeti; zato je šel poklicat služkinjo, ta mu je povedala, da je gospa že zvečer vstala in sporazumno z zdravnikom odpotila usmiljenko; potem se je pa zaklenila v svojo sobo in nič več je ni videla.

Neugodno so vplivale te besede na Henrika, prestrašil se je, ker je bil prepričan, da bi mogla Mary napraviti največjo neumost. Šel je zopet k spalnici in trkal... a oglasil se ni nikdo... to se mu je zdelo še bolj sumljivo; ker se na njegovo trkanje

Mary ni odzvala, je sklenil, da s silo udre vrata. Mučil se je precej dolgo časa, vrata so bila močna in ključavnica trdna... ali nazadnje je vendar odjenjala... močan pritisk... pok in vrata so se na stečaj odprla...

V tem trenutku pa je Henrik divje zakričal in odskočil nazaj... iz odprte sobe se je valil plin, ki ga je hotel zadušiti... Henrik je hitro planil v predsobi k oknu in ga odprl, nato je zgrabil brisačo, pomočil jo v vodo, ovil si jo okoli ust in nosu, planil v spalnico in bliskovito hitro odprl vsa okna... Ko se je plin že razširil na vse strani, je odvil brisačo in pogledal naokoli, a v temi ni zapazil ničesar. Ko je prižgal svetilko, je videl, da so bile vse cevi odprte. In ko se je ozrl zopet naokoli zapazil je na divanu Mary...

Skočil je k nji in jo prijel za roko... bila je mrzla... trda... potipal je žilo, srce, a mirno je bilo, ni več utripalo... Mary je bila mrtva!

Mirno je stal Kovač ob divanu in gledal je na njeno truplo...

Napol zaprte oči so se ozirale vanj... roke so bile krčevito stisnjene, ustnice posinele...

In Henrik se je vprašal: „Zakaj je storila to?“ Ali je on kriv njene smrti? Ali jo je on privedel do tega koraka!

Ne, on ne!

Njena slabost, njena ponižnost ni imela moči, da bi prenesla najmanjši udarec usode... prva nesreča, prvo spoznanje je zlomilo njeno duševno moč in tiralo jo je v obup!

In ali ima tako slabotno bitje pravico do življenja? Ali sme živeti tako slabotno bitje danes, ko se bojuje na vse strani nečloveški boj za obstanek... Ali naj slabotnejši ovirajo korak junaku... ne in ne!

Kdor nima moči, kdor nima poguma, da bi živel, da bi se bojeval, ta naj se umakne iz poti življenja sam, ako se ne umakne, dohite ga ti drugi, močnejši, ki ga podero na tla, ki stopajo preko trupel omahljivcev in slabotnejšev naprej do svojega cilja...

Henrik je gledal na mrtvo Mary... a niti na misel mu ni prišlo, da bi v nji gledal žrtev svojega početja. Umakniti se je morala po čisto naravnih zakonih... ako je umrla... ali pa, ako bi odšla zavedno od njega — to je že nazadnje vseeno... umaknila se mu je... in njegov korak gre lahko ponosno in neovirano naprej...

In ako je ta zakon zahteval žrtve, ki je sedaj ležala pred njim mirno in nepremakljivo... kdo je temu kriv...

Svoji bodočnosti, svoji sreči, svoji umetnosti mora žrtvovati vse... in ako stopa njegov korak tudi po grobovih... nič zato!

Henrik se je sklonil k nji, zatisnil j je oči, poljubil njene osinele ustne, nato pa je odšel iz sobe in uredil vse potrebno, poslal je po komisijo...

Ko je prišel komisar z zdravnikom, jima je Henrik povedal vse popolnoma mirno, kar se je zgodilo... Komisija je takoj odredila, da naj se truplo prenese v mrtvašnico...

Kot da bi se ne zgodilo ničesar, je stal Henrik, ko so položili truplo v krsto, stopil je še enkrat bliže... pogledal... a njegov pogled je bil miren, niti ena mišica ni strepetala na njegovem obrazu... Krsto so odnesli...

Stopil je k oknu in videl, kako so jo spodaj položili v voz, ki se je odpeljal počasi naprej...

In Henrik se je zdelo, da se je za vedno poslovilo od njega ono malenkostno, idilično življenje... nova pota se odpirajo pred njim, novi cilji se blešče v daljini...

Med tem se je zdanilo... lepo jutro se je porodilo... Zlato solnce je pošiljalo izza gora svoje prve žarke... jutranji zrak svež in opojen, se je širil naokoli.

Henrik pa je udihaval ta zrak s polnimi prsi in oči so se mu odprle in gledal je tja v širni svet!

(Dalje.)

bil naperjen proti župniku, naj bi romal v koš. Župnik je prosil profesorja, ta je pa obljubil. In res se tako godi do danes, uredništvo pa misli, da o tem nihče nič ne ve. To so resnična dejstva, ki jih nihče ne more ovreči.

Tržaško pismo.

Trst, 21. aprila.

„Narodna delavska organizacija“. — Vollteu v okrajno bolniško blagajno. — Socialisti in Pagninijanci. — „Mannl, steh' auf“.

Gospod urednik! V eni zadnjih števil me je neki Vaš tržaški dopisnik podregal, da naj se pobrigam za tukajšno „Narodno delavsko organizacijo“. Bože moj, vse naenkrat je nemogoče, počasi pa pride vse lepo na vrsto. Hitrica ni dobra, je rekel polž, ko je sedem let lezel čez plot in se je z vrha prekopicnil na tla.

Torej „Narodna delavska organizacija“? — Hm, njen predsednik je bolan, in govoriti o N. D. O., ne da bi človek omenjal predsednika, je težko, zlasti, ker nočem posnemati „Surovinca“, ki piše o ljudeh, kateri se ne morejo braniti. Ker vem, da tudi pri N. D. O. ni vse tako, kakor bi moralo biti, kar tudi zasluži grajo, pa nočem, da bi se mi mogla očitati zahrbtnost, počakam rajši dotlej, da bom mogel tudi z grajo na dan. Torej za danes nič graje.

N. D. O. se v zadnjem času, kakor je razvideti iz shodov, ki jih prireja, prav živo zanima za volitve v okrajno bolniško blagajno. In prav je tako. Pod sedanjo socialnodemokratsko in prejšnjo kamoristično upravo je bil slovenski delavec edino le molzna kravica, katero je prej vleklja za vime kamora, sedaj pa rdečkarija. Slovenec niti pod prejšnjo, niti pod sedanjo upravo ni nimel druge pravice, kakor pravico plačevanja, dočim so se nam pri izplačevanju podpora delave največje sitnosti in ovire. Slovenski delavec ni bil nikdar dovolj bolan, da bi dobil podporo, poleg tega pa so ga še zmerjali s „ščavom“, ali pa mu mazali pod nos „narodnjastvo“ in razne Rybafé, Mandiče itd., češ, da naj gre k njim po podporo. Slovenski delavec pa je lepo molčal in plačeval.

Tej pasji ponižnosti in potrpežljivosti je treba storiti konec. Zato tudi odobrava samostojni nastop N. D. O. pri teh volitvah vsak pametno misleč človek, zato bi moral to akcijo podpirati vsak tržaški Slovenec. Toda temu ni tako, kar je zlasti razvidno iz „Edinosti“, ki, ne vem, ali po migljaju od zgorej, ali po svoji lastni precej zaplankani pameti, dosledno molči o teh volitvah in priobčuje edino le tozadevne dopise od N. D. O., kar vselej točno pripomni, da bi je le kak breznarodni rdečkar ne obtožil strahovite pregrehe, da je v kaki zvezi z N. D. O.

Socialnim demokratom bo pri teh volitvah precej hudo predla, kajti Pagnini dela s polno paro in to tem lažje, ker ima za seboj vse, kar italijansko čuti v Trstu. Seveda pa so socialni demokrati računali stem, da bo slovensko delavstvo lepo molčalo in volilo — ž njimi. Če pride do poloma za socialne demokrate, se bo to zgodilo prav zato, ker bodo slovenski delavci nastopili samostojno, in res privoščiti je treba socialnim demokratom ta polom, da bodo enkrat uvideli, da so v Trstu dogospodarili.

Ako se vprašamo, ali se razmere za slovensko delavstvo kaj izpremenile vsled tega, lahko odgovorimo: čisto nič! Je pač vseeno: hlače ali brageše. Hudič je hudič, če ga krstijo za Luciferja ali pa za Belcebuba. Da so socialni demokrati, posebno pa še tržaški s svojo breznarodno, pa vendar italijansko barvo, saj so prav posebni prijatelji naših blaženih regnikolov, ravno taki sovražniki slovenskega delavca, kakor odkrito italijanski Pagninijanci, ve vsak, in ne vem, zakaj naj bi slovenski delavec bil tisti, ki naj bi držal svoj hrbet enim ali drugim, da bi tolkli po njem! Sicer pa, če socialni demokrati tako zelo potrebujejo slovenske podpore, naj se pa obrnejo na pravi naslov. Saj menda vedo ravno tako dobro, kakor vsak drug Tržčan, da ima N. D. O. svoj prostor v ulici Lavatiro št. 1. Jaz ne vem, kako mislijo v N. D. O. o tem, ali če hočejo socialni demokrati izvedeti, naj pa vprašajo.

Da govorim še nadalje o N. D. O. Kakor se meni zdi, ne vem pa, ali to mneneje popolnoma odgovarja v resnici, N. D. O. v gotovih tržaških krogih ni ravno preveč priljubljena. Spominjam se, da je bilo tedaj, ko smo ustanavljali N. D. O. v Trstu, prav v teh krogih velikansko navdušenje zanj. Seveda mislila je tedaj ta gospoda tako-le: Okolica je itak naša. Okoličan je sicer velik zabavljač, nobena stvar mu ni všeč, kriči, vpije in kritizira, toda vse to lepo na tihem, v gostilni, kadar ima pred seboj vrč „domačega“. Je pa toliko dresiran, saj vodijo iz Trsta, prej iz ulice S. Francesco, sedaj pa s trga della Caserma in drugih lepih prostorov, kjer stane vsaka beseda groš, že tako močne vrvice v okolico, da se ne potrgajo tako hitro, da je treba pritisniti le na ta ali oni gumb, in okolica vstaja, kakor tista otroška igračka, ki ji pravi Nemec: „Mannl steh' auf, in kriči živio ta in živio oni.“ (Konec.)

Slovanski Jug.

Fran Supilo. Škoda je velika, da se je ta mož, katerega velike politične zmožnosti so dosti znane, oddaljil od hrvatsko-srbske koalicije. On je to storil, ker se ni strinjal s paktom, ki ga je koalicija sklenila s Khuenom, četudi je jasno, da je ta pakt bil absolutno potreben, ker koalicija je morala osloboditi Hrvatsko absolutističnega Rauchovega režima. G. Supilo se ni strinjal v tem vprašanju s koalicijo in je iz nje izstopil, kar je velika škoda, a še večja škoda je, da on sedaj tako strastno napada svoje dočerajnje tovariše. Ti napadi bi mogli odpasti, ker končno g. Supilo gotovo tudi sam veruje, da je koalicija sklenila pakt v najboljšem namenu, četudi ga on ne odobrava. Za to ne razumemo onih strastnih napadov g. Supila, od katerega se kaj takega ne bi moglo pričakovati.

Polkovnik Mašin. Brzjavko v predvčerajšnji številki našega lista o smrti srbskega generalštabnega polkovnika moramo malo popraviti. V brzjavki je namreč bilo rečeno, da je bil pok. polkovnik Mašin poslanec v narodni skupščini in da je bil kot tak član staroradikalnega kluba. To je bila slučajna pomota, ki je prišla v vse avstro-ogrsko časopise. Mi jo prvi popravljamo, ker nam je dobro znano, da pok. polkovnik Mašin ni bil politik, še manje pa poslanec; to je neki drugi upokojeni višji častnik, ki je tudi znan iz znane junjske revolucije leta 1903. Urednik brzjavov, ki ne pozna razmer na Balkanu, tega ni vedel in za to je tudi „Jutro“ prineslo napačno vest. — Pok. polkovnik Mašin je bil mož velike inteligence in je vžival glas najboljšega srbskega generalštabnega častnika. Bil je upokojen ko je bil načelnik glavnega generalštaba in sicer za to, da se omogoči obnove diplomatijah odnosov med Srbijo in Anglijo. V času konflikta med Srbijo in Avstro-Ogrsko — je bil četudi v pokoju — zelo aktiven in desna roka tedanjemu bolehnemu načelniku generalnega štaba generalu Putniku in za to mu ostane, posebno v srbski vojski, časten spomin.

Arnavtsko gibanje. O arnavtskem gibanju se razširja v našem časopisju pretirana poročila. Govori se še vedno o uporu Arnavtov, četudi je splošni arnavtski upor že udušen in se samo še nekateri kraji na svojo pest ustavljajo turški vojski. Splošni upor je bil končan takrat, ko so se udali arnavtski voditelji in to, kar se sedaj dogaja okoli Prištine, so samo demonstracije, v drugačni obliki seveda, kot pri nas. Posebne pozornosti te lokalne demonstracije ne zaslužijo in oni naročnik našega lista, ki nas je v pismu interpeliral radi dopisa iz Skoplja, v katerem se govori o arnavtskem uporu v perfekto, ko drugi listi prinašajo še dalje poročila o uporu, nam je delal krivico. Nas take interpelacije veselijo, ker tudi sami želimo, da čitatelji zahtevajo v posameznih slučajih pojasnila in za to tudi pojasnjujemo ta slučaj. Dotični dopis iz Skoplja je pisal naš glavni urednik, ki se je na licu mesta dobro obvestil o arnavtskem gibanju in je za to tudi pisal, da je arnavtski upor udušen, kar seveda še ne pomeni, da je nastal okoli Prištine idlični mir kot vladavina v Ljubljani, ker Arnavti so taki ljudje, da vedno več ali manj rogovilijo, posebno ako so podpihovan v to kot ravno sedaj. Ali resno se to sedaj ne more več jemati, ker voditelji so se udali, a neorganizovani lokalni nemiri se ne morejo imenovati upor in listi, ki še vedno pišejo o arnavtskem uporu, delajo to iz nevednosti ali pa iz želje za senzacijami.

Splošni pregled.

Iz Rusije.

Iz Petrograda javljajo, da je policija prišla na sled zelo razširjeni vojaški revolucionarni organizaciji. Iz tega je razvidno, da je Rusija polna raznih družb, katerih člani se rekrutirajo iz vseh družabnih slojev, ker je nezadovoljstvo z državno upravo splošno. V državah s pravično upravo ni revolucionarjev, ali tam kjer državne oblasti ne spoštujejo človeških in narodnih pravic državljanov, se vedno najde ljudi, ki so pripravljeni izvajati si te pravice s skrajnimi sredstvi. Taka država je Rusija, kar se mora s slovanskega stališča globoko obžalovati, ker take razmere slabijo moč Rusije in potemtakem Slovanstva sploh.

Angleški proračun.

Končno so postale razmere v angleški poslanski zbornici take, da je osigurano sprejetje proračuna v najkrajšem času. Zbornica lordov je sicer zelo nasprotna sedanji vladi in ona bi mogla delati sitnosti, ali storila tega ne bo, ker ve, da bi potem morala biti poslanska zbornica zopet razpuščena in tega lordi nočejo provocirati. Sicer so pa odnosi med obema zbornicama zelo napeti in borba med njima bo trpela toliko časa, dokler se zbornica lordov, kot nemo derna in popolnoma nepotrebna institucija — ne odpravi.

Razmere na Portugalskem.

Te razmere res niso prijetne. Zakonov na Portugalskem ne respektira nobena vlada in od tod večne krize in večni boji med vlado in opozicijo. Korupcija je v cel državi in najžalostejše pri vsem tem je to, da se opozicija nikdar ne bori proti vladi radi korupcije same, nego samo za to, da bi ona prišla na vlado in da bi potem ona upravljala z državno imovino — korist svojih privržencev. V takih razmerah je več kot naravno, da parlament ne more mirno delovati in tudi njegovo sedanje zasedanje je, kot po navadi, zelo burno.

Dnevne vesti.

„Hofrichterijada“ in naša nepristranska justica. Na opetovana vprašanja od raznih strani, stavljenja na „Jutro“, zakaj mi o slučaju poskušnega umora s strupenimi kroglicami v Logatcu ničesar ne poročamo, smo v interesu lista primorani pojasniti razloge našega molčanja tako: Ko je prišla prva vest o tem slučaju na dan, se nam je od neke strani, kateri je ta zadeva znana, poročalo, da dobi tudi „Jutro“ tozadevno poročilo. Z ozirom na to, da se časopisje v tek sodne preiskave pravzaprav ne sme vmešavati, se nam je to obvestilo malo čudno zdelo, a ker smo obljubo prejeli od strani, ki gotovo bolje ve, kako mi, kaj se sme in ne sme, smo bili pripravljeni na sprejem poročil. Biležili smo slučaj le kratko, kolikor je bilo za prvo vest neobhodno potrebno. Potem smo pa čakali in čakali, preteklo je teden dni, in še čakamo. A kar zastrmeli smo, ko sta prinesla oba dnevnika tozadevna poročila, katerim se je na prvi pogled poznalo, da prihajajo naravnost iz pisarne ali policijskega šefa, ali preiskovalnega sodnika. Ta poročila pa so imela na sebi obenem tudi očividni znak osebnega maščevanja in škodoželjnosti nasproti „Jutru“. Ugibali smo, od kod to maščevanje. Kar po pravici povemo, imeli smo sprva na sumu policijskega svetnika Lavterja, o katerem vemo, da nam ni naklonjen. Že smo mislili gospodu Lavterju na primeren način naše priznanje, ko nas je nek našemu listu naklonjen gospod opozoril na drug še boljši sled. Sklenili smo, prepričati se o izvirnosti te sledi; a ob enem pa smo tudi sklenili, da o tej zadevi kratko malo ničesar ne poročamo. Smo namreč odločni nasproti prepisovanju iz listov ljubeznjivih „kolegov“. Včeraj pa smo dobili nepobiten dokaz o nepristranosti naše justice — prišli smo na pravo sled. Oba dnevnika namreč prinašata zopetno poročilo o slučaju Logatca. To pot se zajec ni več skrival za grmom, ampak v včerajšnjih poročilih stoji črno na belem: „Preiskovalni sodnik g. dr. Mirko pl. Grasselli nas je naprosil, da objavimo ta-le oklic“ itd. Torej g. pl. Grasselli kot preiskovalni sodnik je tisti, ki je iz justične palače vsa ta poročila razposlal v svet. Ali je tako razbodbano v prvem stadiju preiskave namenu primerno ali ne, tega ne bomo raziskovali. Vzemimo pa slučaj, da je, in da se želi celo stvar spraviti v čim najširšo javnost. Za to solisti na razpolago. Ali zdaj pa pride vprašanje: Če se je tu zastopal princip, da se slučaj spravi v javnost potom dnevnikov, zakaj je naša justica ta svoj sklep izvedla le enostransko? Ali ji je morda „Jutro“ znano le tedaj, kadar ga preganja z zaplembami? Ali je pa g. pl. Grasselli v tem slučaju pozabil, da ni le član tiste frakcije, kateri je „Jutro“ trn v očeh, marveč, da je tudi preiskovalni sodnik, kot tak oficijelna oseba, ki mora v takih slučajih pustiti vse svoje zasebne občutke doma? Njegov nastop v slučaju „Hofrichterijade“ Logatec je tak, da nam kar vsiljuje vtisk, da se je privatni g. Grasselli hotel ravno v tem slučaju maščevati nad „Jutrom“ kot preiskovalni sodnik. Dobro! Mi vzamemo to na znanje in se bomo v bodoče po tem vtisku ravnali. Danes meni, jutri tebi g. pl. Grasselli! Vi dobro veste, da izhaja tudi dnevnik „Jutro“, in če res zasledujete le namen, da zadeva Logatec pride v najširši javnosti v vednost, potem ste baš ta svoj namen namenoma zagrešili s tem, da ste z istimi poročili, katere pošiljate v Knaflovo in Kopitarjevo ulico, nalašč prezrli „Jutro“. Naj naši čitatelji sami sodijo o nepristranosti g. Grassellija kot preiskovalnega sodnika. „Jutro“ bo svojo sodbo izreklo, ko bo predsedništvo deželnega sodišča vprašalo, kako in od kod prihajajo obtožnice le v nekatera uredništva že dva dni pred glavno razpravo itd. Glede vprašanja pa, ali se smejo slučaj, ki so še v preiskavi, razobešati na veliki zvon javnosti, predložimo na naslov naše justice sledeče zakonite določbe iz kazenskega zakonika:

§ 277. 4. Wer einen Anklagebeschluss, über welchen die gerichtliche Verhandlung bevorsteht, oder eine Anklageschrift, ehe die Anklage in der Hauptverhandlung entwickelt worden ist; wer den Inhalt der im Laufe einer strafgerichtlichen Untersuchung zu den Acten gebrachten Be-

weisurkunden oder Aussagen von Beschuldigten, Zeugen oder Sachverständigen vor Beendigung der Untersuchung, und bevor davon in der Hauptverhandlung Gebrauch gemacht worden ist, durch den Druck veröffentlicht, macht sich eines Vergehens schuldig und ist mit einer Geldstrafe von fünfzig bis fünfhundert Gulden zu belegen. (Art. VII. des Ges. v. 17. Dez. 1862 Nr. 8 R. G. B. f. 1863.)

5. Wer sich aus Anlass einer noch im Zuge befindlichen Strafverhandlung in Druckschriften Erörterungen über die Kraft der Beweismittel, die Aufstellung von Vermutungen über den Ausgang der Verhandlung oder Entstellungen der Ergebnisse des Prozesses erlaubt, welche auf die öffentliche Meinung einen dem Ausspruch des Gerichtes vorgreifenden Einfluss zu nehmen geeignet sind, macht sich eines Vergehens schuldig und ist zu Arrest von einem bis zu drei Monaten zu verurteilen. (Art. VIII d. Ges. v. 17. Dec. 1862, Nr. 8 R. G. B. f. 1863.)

Ali je ravno g. pl. Grasselli in ravno v tem slučaju izvez iz pravila: enaka pravica za vse — in zakaj se n. pr. slučaj umora na Begunjski ni istotako že med preiskavo razbodbano v svet, na ta vprašanja bi mi radi imeli točen odgovor!

Kar so iskali, to so dobili. Opozorili smo ravnateljstvo ljubljanske realke na slučaj, ko so realci z buršovskimi čepicami na javni cesti napadli mirnega Slovenca. Apelirali smo, da ravnateljstvo dijakom prepove nositi izzivajoče burševske čepice. A kaj so storili! Čujemo, da so nemški profesorji nalašč nahujskali dijake, naj le še dalje izzivajo s čepicami. Če je to res, ne vemo. Vemo pa, da sta sinoči dva taka „burša“ iz realke iskala po Zvezdi kak „karambol“ s Slovenci. Ko srečata dva mirno se sprehajajoča Slovenca, sta se zaletela ob nju ter se jim izzivajoče rogala. Nekaj besed semterje in konec? Oni, ki je bil najbolj predzen je dobil take „gorke“, da je videl vse zvezde in najbrže še Halleyev komet. Ker se šolske oblasti same nič ne brigajo, naj nam vsaj odgovore, ali res ne preostaja druga remedura, kakor taka — kura?

Škandal, kako ravna s slovanskimi delavci! Prijatelj našega lista nam poroča: Vnanji slovanski delavci naše slovenske Ljubljane ne morejo imeti v najboljšem spominu. Pri delih na Grubarjevem prekopu jim nemški čisti takorekoč naravnost slačijo kožo iz telesa, zato jim dajo le sramotno plačo. Če je slabo vreme jih postavijo na dež, ne plačajo jih nič, in prav nič se ne brigajo, ali imajo od česa živeti, ali ne. Reže se po mestu potikajo, ali pa beračijo okoli kmetov, in tako čakajo zopet na boljše vreme in — čase. Največ pa jih potegne zopet po svetu, drugi za njimi pridejo in se nasedejo vabilu podjetja, ravnatoka, kakor prvi. Pa tudi druga podjetja niso veliko boljša. Naravnost nečuden škandal pa se je dogodil te dni v c. k. tobačni tovarni. Tu zidajo neko novo zgradbo. Če se ne motim, je to zgradbo prevzelo podjetje Zupančič. V nedeljo so poklicali (brzjavno) kakih 40—50 slovaških delavcev. Prišli so v Ljubljano že v ponedeljek ter se takoj prijavili za nastop dela. Toda nek inženjer, ali kaj je, jih ni sprejel, ampak kratkoma zapodil, češ, da takih umazancev ne potrebuje. Režeji tu sem v Ljubljano zapeljani, so se pritožili, a med tem pa čakajo, stradajo, leže kar po cesti, nekateri bi radi odšli domov, pa nimajo denarja za vožnjo. Ni čuda, če na vse pretege kolnejo to ... „Lubijano“. — Op. ured. Tembolj čudno pa je, da imamo v Ljubljani toliko obrtnih in drugih oblasti, pa so za take vnebovpijoče skandale, ki so v nečast in sramoto celi Ljubljani, gluhi in slepi. Bo pač treba pošteno zarogoviliti.

Predavanje v Jakopičevem paviljonu priobčimo jutri.

Lepe reči iz Gruberjevega prekopa. Iz Gruberjevega prekopa prihajajo vedno lepše reči na dan. Včeraj opoldne so razstreljavali strugo. Posebni pazniki z rdečo zastavico stražijo, da kdo ne pride preblizo. Ko je nek delavec hotel še pred strelom iti svojo pot naprej, ga je oni paznik s tako silo udaril po glavi z drogom zastavice, da se je drog prelomil. Pa to mu še ni bilo zadosti. Zgrabil je za kamen ter ga še enkrat s kamnom lopnil že preko itak krvave lobanje. Obrtni oblasti in g. državni pravdnik, ne maramo Vas spravljati v zadrego. Napišemo pa: Teh razmer ob Gruberjevem prekopu mora biti konec.

Gostilničar ubil vojaka. O tej naši včerajšnji notici smo prejeli natančno poročilo, katerega priobčimo jutri. Konstatujemo že danes, da so na podlagi tega poročila govorice o g. Štajnerju popolnoma neosnovane. Dotični vojak ni umrl.

Skup sta zadela včeraj popoldne na Sv. Petra cesti neki izvošček in neki kolesar (baje pleskarski vajenec). Kolesar je privozil po Škofji ulici misleč, da bo prehitel izvoščka, ki je privozil po Sv. Petra cesti. Dosegel je pa ravno nasprotno. Konj ga je podrl na tla. K sreči je med padcem nekoliko skočil na stran ter se ni posebno poškodoval. Zato pa je bilo kolo popolnoma strto. Kriva tega karambola sta oba. Izvošček je naložil kolesarja in strto kolo na voz, kako sta se pa nadalje pobotala, nam ni znano.

Po svinjini se mu je zahotelo. Neki gostilničarki v Sp. Šiški je bilo v sredo po

50% prihranka! ^{1/4} paketa
stane 50 v.
Zahtevajte ga pri svojem trgovcu!
Sladni čaj ni sladna kava, katere
hranilna moč se deloma vsled
žganja uniči!

The Royal Biograph

Lattermannov drevored

Največje podjetje te vrste. Same novosti. Lokomobila na 40 konjskih moči. Sijajna razsvetljava. — Dvakrat na teden, ob torkih in sobotah nov spored.

Spored od torka 19., do petka 22. t. m.

Mrtvo mesto Bruges.

Originalni posnetek.

Vranova perut. (Indijanski prerijski tekač.)

Velikanska ameriška drama, izvajana od pravih Indijancev.

Boksanje.

Originalni športni posnetek.

Ljubosumni Otelo na obrežju.

Kleopatra.

Historična drama. Velikanski gledališki posnetek. Kolorirano.

Zakaj so poslali Fricota v vzgojevalnico.

Komično.

Začetek predstav: ob delavnikih ob pol 6. zvečer, ob nedeljah in praznikih ob 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9. in 10.

Cene prostorom: loža K 1:20, I. prostor 80 vin., II. prostor 60 vin., III. prostor 30 vin., vojaštvo polovico.

Obilega obiska prosi podjetništvo.

Ivan Soklič

v Ljubljani

Pod Trančo štev. 2

priporoča cenj. občinstvu svojo veliko in bogato zalogo 12-5

klobukov, slamnikov, čepic, peres itd.

vse po najnižjih cenah.

Gričar & Mejač

Ljubljana

Prešernova ulica št. 9.

Velika zaloga izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Konfekcija za dame.

Solidno blago po čudovito nizkih cenah.

Ceniki se pošiljajo zastoj in poštne prosto, 10/10-1

Sprejmejo se takoj pomočniki in vajenci

kolarske, kovaške in sedlarske stroke v tovarni vozov Peter Keršič v Spod. Šiški.

Natakarica

na račun

za boljšo gostilno se sprejme takoj. Dobra kuharica s kavcijo ima prednost. Omožene niso izključene. — Naslov pri „Jutru“.

Kontrolno blagajno

malo rabljeno in jako pripravno za vsako trgovino proda

Valentin Golob, Ljubljana, Mestni trg 10.

Redka prilika za nakup

K 44.40 stane

kompletna obleka za gospode ali kostum za dame
modni površnik za gospode ali raglan ali prašni plašč za dame,
posamezne hlače za gospode ali krilo iz blaga ali za prati,
modni telovnik za gospode ali bluza ali jupon za dame,
klobuk ali slamnik za gospode ali velika modna čepica za dame.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatović

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 5

361-40

L. TOMAŽIČ v Spodnji Šiški

Nekartelirano!

(preje tvrdka J. C. Juvančič)

Nekartelirano!

priporoča svojo bogato zalogo

zagrebškega in češkega piva.

Vsak gostilničar lahko pristopi kot odjemalec brez ozirov na prejšnjo pivovarno!

Tovarna vozov

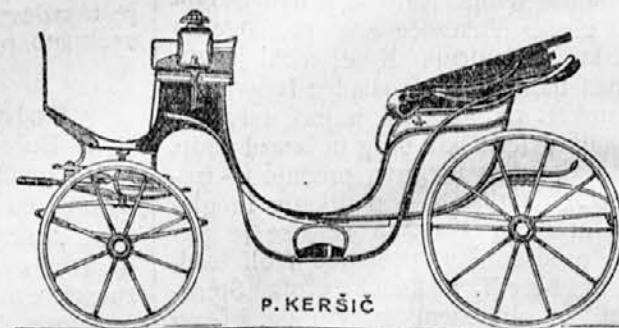
Peter Keršič v Sp. Šiški

priporoča

svojo bogato zalogo različnih vozov.

Sprejemajo se vsa v to stroko spadajoča naročila in popravila po primerno nizkih cenah.

Sprejema se tudi les v žaganje na parni žagi.

Za točno in solidno delo se jamči.
Že rabljeni vozovi se jemljejo v račun.

Delniška glavica:

K 3,000.000.

301-46

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica štev. 2.

Rezervni fond:

K 400.000.

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu in Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 $\frac{1}{2}$ %.